

számító *Vidám nóta*, valamint az együttes névadójának egy fél évszázaddal ezelőtt komponált, ám meglepően modern műve szólalt meg.

Horváth László igazgató úr a nap zárszavában jelezte: terv szerint a plenáris előadások szövegét és a kerekasztal jegyzőkönyvét is megjeleníti a Collegium, így a recenzens – a délután során elhangzott számtalan termékeny gondolatmenet ismertetését mellőzve – megragadhat csupán egyetlen mozzanatot a Kodály-probléma sokrétűségének szemléltetésére.

A világhíressé lett *Esti dal* megkomponálásának *miértje* a folklorista és a nemzetnevelő Kodály sajátosan magyar motívumokat kereső attitűdje alapján értelmezhetetlen. De az idegenszerű, közhelyes hármashangzat-fordulatokból építkező népdal feldolgozásának *mikéntje* – miként arra Ittész Mihály utalt – kivételes atmoszférát teremt. Miután pedig a beszélgetés során a nemzetközi Bartók-kutatással való összevetésben említettett Somfai László neve, vegyünk analógiát az ő Haydn-vonósnégyesekről írott nagy tanulmányából. „Nincs olyan banális dallamfordulat, unos-untalan hallott melódia-makám, amely megfelelő hangszínbeállításban, gonddal kiválasztott felrakásban ne keltené az »egyedi«, »sohasem hallott« jelenség szuggesztivitását.” Másutt, az Op. 76/5. II. tételéről: „Ha őszinték vagyunk, akkor lehetetlen csupán az alábbi hangegymásutánba jelentékeny mondanivalót, sohasem hallott mély gondolatot beleérezni. (...) [Haydnnél a közhelyes] dallam (...) elveszti önnön hétköznapi énjét és a humanitás, bölcsesség páratlanul szép zenei kifejezésének hordozójává nemesedik.” (*Zenetudományi Tanulmányok* VIII. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1960. 370. és 317. o.) Nos, az *Esti dal* és számtalan más műve (e kollégiumi megemlékezés tanulságaként is) valami ilyenszerű költői tudás birtokosának mutatja fel, immár az utókor számára, Kodály Zoltánt.

Köteles György

Kodály Zoltán és az Eötvös Collegium

Az ötven év előtti történetre visszagondolva mi sem volt természetesebb, mint hogy 1967-ben a „collegiumi hagyományokat” vállaló Eötvös kollégisták Kodály Tanár Úr temetésén csatlakozzanak a gyászolókhoz. Úgy gondoltuk, hogy nekünk is ott a helyünk a farkasréti temetőben, a nemzetnevelő kollégista sírjánál. Kodály hite és magyarsága akkor is példaként állt előttünk.

Ahogy Julianus nyomába szegődve írta: „Mit üzen nekünk ez a zene? Azt, hogy addig élünk, míg nem feledjük, mik vagyunk. Mi sem akarunk

visszatérni az őshazába. Ami megtartott Európában idáig, majdcsak megtart ezután is. Mi lehet ez? Nem az, amiben alkalmazkodtunk, hasonlóká lettünk környezetünkhöz, hanem amiben különböztünk tőle. Hisz, ha mindenben hasonlóká lettünk volna, eltűnt volna a magyarság. Így is sokat letett régi mivoltunkból ezer év alatt. De megtartotta külön lelkiségét. Annak két legmegfoghatóbb megnyilvánulása a nyelv és zene.”

A korabeli tudósítás szerint: „A temetés valóságos nemzeti gyásznap-pá vált. Ravatalához tízezrek zarándokoltak el a MTA aulájába. Ennyi embert soha nem látott a Farkasréti temető, ahol érckoporsóját végső nyugalomra helyezték.”

Visszagondolva, magyarázható Bakos István kollégiumi titkárunk kezdeményezésének akkori fogadtatása, hiszen Kodály egyházi temetése felért egy tüntetéssel. Sok vita és egyeztetés nyomán kaptunk engedélyt a kollégisták testületi részvételére. Az Eötvös kollégisták és zeneművészeti hallgatók a sír körül, temetői sorfalt állhattak. De vigyáztak arra, hogy a sorfalban a kollégisták és a „vigyázó szemű civilek” váltsák egymást. S a temetői elcsendesülésben volt alkalmunk a kollégisták nagy nemzedékét idézni, és azon is elgondolkodhattunk, hogy nemcsak a nemzetéhez hű Kodály Zoltán magatartása, cselekedetei, hanem az alkotó tudós, művész eszméi, szellemisége is olyan erő, amely a hatalom félelmi reakcióját válthatta ki.

A kollégisták tisztelgő emlékezése nem zárult le a március 6-ai temetéssel. A Kollégiumi Napok keretében 1967. május 10-én Kósa László kollégista társunk, Patkó József zeneakadémista közreműködésével szervezte meg a Kodály-megemlékezést. Ez alkalommal került sor a kollégium tulajdonában és kincsestárában őrzött Kodály-mellszobor avatására.

Ismereteink szerint Kodályról életében ilyen szobor nem készült. Melocco Miklós szobrászművész a kecskeméti Kodály-emlékhely domborművének készítésekor hivatkozott arra, hogy Kodály életében nem szeretne, ha róla szobrot, portrét készítenek. A szobrász tiszteletben tartotta e tartózkodást, és ezért került 1975-ben a kecskeméti domborműre a nekünk háttal álló, félprofilból ábrázolt, kórusát vezénylő Kodály. Ennek ismeretében még becsesebb értékünk a Kisfaludi Strobl Zsigmond által Kodály életében (1955 vagy 1957-ben) a mester 75. születésnapja alkalmára készített és most megkoszorúzott Kodály szobor.

Szövényi Zsolt

*Elhangzott a Baráti Kör közgyűlésén 2017. április 1-jén.
(részlet)...*

www.kultura.hu/szovenyi-zsolt-kodaly-170428 (Letöltve 2017.09.05.)